

FOLKETINGETS OMBUDSMAND

Folketinget, Tilsynet i henhold til grundlovens § 71
Christiansborg
1240 København K

Temarapport om tilsynsbesøg på voksenområdet i 2022

Til orientering sender jeg ombudsmandens temarapport 2022 om forholdene for nyindsatte varetægtsarrestanter.

26. juni 2023

Forholdene for nyindsatte varetægtsarrestanter var således temaet for de tilsynsbesøg, som ombudsmanden i samarbejde med Institut for Menneskerettigheder og DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur gennemførte på voksenområdet i 2022.

Dok.nr. 23/00193-18/JE
Bedes oplyst ved
henvendelse

+ bilag

I rapporten sammenfattes og formidles de væsentligste resultater af temaet.

Jeg lægger en nyhed på ombudsmandens hjemmeside om temarapporten

**Folketingets
Ombudsmand**
Gammeltorv 22
1457 København K
33 13 25 12
www.ombudsmanden.dk
post@ombudsmanden.dk

Med venlig hilsen

Niels Fenger

Oplysning om telefontid
og mulighed for personlig
henvendelse findes på
ombudsmanden.dk/kontakt

**FOLKETINGETS
OMBUDSMAND**

26. juni 2023

Temarapport

Forholdene for nyindsatte varetægtsarrestanter

Indhold

26. juni 2023

1. Indledning	3
2. Undersøgelsens hovedresultater	3
3. Baggrund og metode	5
3.1. Baggrund for undersøgelsen	5
3.2. Undersøgelsesmetode.....	5
4. I kriminalforsorgens varetægt	6
4.1. Regler mv.....	6
4.2. De undersøgte forhold	7
4.3. Modtagelsessamtale og vejledning om rettigheder mv.....	8
4.3.1. Grundlaget for undersøgelsen	8
4.3.2. Resultaterne af undersøgelsen.....	9
4.4. Afdækning af psykiatriske forhold	10
4.5. Etablering af myndighedssamarbejde (handleplan).....	11
4.6. Sundhedsmæssige forhold ved modtagelsen af nye indsatte	11
4.6.1. Nyindsattes kontakt med sundhedspersonale	11
4.6.2. Dokumentation ved mistanke om overgreb	12
5. I politiets varetægt	13
5.1. Regler mv.....	13
5.2. Vejledning af anholdte	13
5.2.1. Grundlaget for undersøgelsen	13
5.2.2. Resultatet af undersøgelsen	14
5.3. Sundhedsmæssige forhold	15
5.4. Politiets overdragelse af anholdte til kriminalforsorgen.....	15
5.5. Anbringelse af anholdte i detention og venterum.....	16
5.5.1. Regler	16
5.5.2. Anbringelse i venterum	16
5.5.3. Anbringelse i detention	17

Dok.nr. 23/00193-1/UL

1. Indledning

Ombudsmandens tilsynsbesøg på voksenområdet havde i 2022 fokus på forholdene for nyindsatte varetægtsarrestanter.

For varetægtsarrestanter, der ikke tidligere har været fængslet, er arresten det første møde med kriminalforsorgen. Undersøgelsen er foretaget med udgangspunkt i forholdene for nyindsatte i arresterne, som i forlængelse af politiets anholdelse og afhøring er blevet varetægtsfængslet i et grundlovsforhør i retten. På grund af den nære sammenhæng med anholdelsen har undersøgelsen også omfattet relevante forhold for anholdte i politiets varetægt og overdragelsen fra politiet til arresten.

Undersøgelsen har derfor været rettet mod både kriminalforsorgen og politiet.

Ombudsmanden besøgte otte arrester for at undersøge, hvordan nye varetægtsfængslede bliver modtaget i kriminalforsorgen, herunder hvordan de nyindsatte bliver vejledt om deres rettigheder og om rammerne for deres ophold i arresten.

Som led i undersøgelsen besøgte ombudsmanden desuden otte politikredse for at afdække, hvordan politiet sikrer, at anholdte kender deres rettigheder, f.eks. retten til at kontakte pårørende og advokat.

Ved besøgene i både arrester og politikredse var der også fokus på, hvordan myndighederne indhenter og udveksler relevante oplysninger af betydning for de varetægtsfængslede sikkerhed og helbred.

2. Undersøgelsens hovedresultater

Det er *ombudsmandens samlede vurdering*, at kriminalforsorgen og politiet generelt er opmærksomme på at vejlede anholdte og nyindsatte varetægtsarrestanter om deres rettigheder mv. og på at sikre arrestanternes sikkerhed.

Ved undersøgelsen viste både ledelse og personale hos de undersøgte myndigheder gennemgående en forståelse for og indsigt i den sårbare situation, nye varetægtsarrestanter kan være i.

Med hensyn til *kriminalforsorgen* giver undersøgelsen grundlag for enkelte anbefalinger af generel karakter.

Der kunne således i flere tilfælde konstateres et behov for at skærpe og fastholde opmærksomheden på kravene til arresterne, når de modtager nye indsatte, herunder varetægtsarrestanter.

Ombudsmanden anbefaler generelt, at kriminalforsorgen sikrer en fortsat opmærksomhed på, at nye indsatte i forbindelse med modtagelsen i arresterne vejledes tilstrækkeligt om deres rettigheder mv.

Undersøgelsen har desuden vist, at fængselsbetjente i vidt omfang foretager afdækning af psykiatriske forhold hos nyindsatte uden at have modtaget nærmere forudgående vejledning om denne opgave og uden supervision.

Ombudsmanden anbefaler generelt, at kriminalforsorgen sikrer, at personalet modtager vejledning eller undervisning om afdækning af psykiatriske forhold, herunder selvmordstanker, ved modtagelsen af nye indsatte.

Undersøgelsen har desuden resulteret i konkrete anbefalinger og opmærksomhedspunkter til de besøgte arrester.

I forhold til *politiet* har undersøgelsen resulteret i nogle få konkrete anbefalinger og opmærksomhedspunkter rettet mod enkelte af de besøgte politikredse. Det drejer sig primært om politiets dokumentation af vejledningen over for anholdte personer.

Endvidere har undersøgelsen vist nogle *problemstillinger af mere generel karakter*, som ikke har dannet grundlag for anbefalinger mv. i forhold til de besøgte arrester eller politikredse. F.eks. har ombudsmanden i flere politikredse konstateret, at politiet undertiden ikke har mulighed for at overdrage en anholdt til en arrest som følge af belægssituationen i kriminalforsorgen. Den anholdte må derfor overnatte i detentionen på politistationen – selv om den ikke er indrettet til det – indtil det ved et grundlovsforhør næste dag er afklaret, om vedkommende skal være fortsat frihedsberøvet. Undersøgelsen har i den forbindelse også vist, at der kan opstå spørgsmål om at sikre den korrekte vejledning af den anholdte.

Ombudsmanden har planlagt møder med Direktoratet for Kriminalforsorgen og med Rigspolitiet som overordnede myndigheder for henholdsvis landets arrester og politikredse. På disse møder vil ombudsmanden formidle den viden og drøfte de problemstillinger, som er afdækket ved undersøgelsen af praksis i arresterne og politikredsene.

Der vil desuden blive fulgt op på anbefalinger og øvrige relevante forhold under fremtidige tilsynsbesøg.

De undersøgte forhold og resultaterne af undersøgelsen er nærmere beskrevet nedenfor i pkt. 4 og 5.

3. Baggrund og metode

3.1. Baggrund for undersøgelsen

Nyindsatte varetægtsarrestanter i kriminalforsorgens institutioner vil ofte opleve en betydelig ændring af deres tilværelse og kan være i en usikker og særligt sårbar situation.

Ombudsmanden modtager efter aftale med kriminalforsorgen indberetning om alle dødsfald, selvmord, kvalificerede selvmordsforsøg og andre kvalificerede selvbeskadigende handlinger blandt indsatte i kriminalforsorgens varetægt. Disse sager tyder på, at risikoen for sådanne alvorlige hændelser er forøget i de første døgn efter en anholdelse og varetægtsfængsling.

Danmark har desuden flere gange fået anbefalinger fra Europarådets Torturkommission (CPT) vedrørende bl.a. politiets sikring af anholdtes rettigheder, senest i forbindelse med et besøg, som CPT aflagde i Danmark i 2019.

I 2015 indførte kriminalforsorgen en ny modtagelsesprocedure i landets fængsler med fokus på bl.a. vejledning af nye indsatte og en hurtig afdækning af akutte behov og forhold, herunder mentale udfordringer. Modtagelsesproceduren følges i tilpasset form også i arresterne.

Samtidig er forholdene i kriminalforsorgen for tiden generelt præget af et højt belæg i institutionerne kombineret med personalemangel og rekrutteringsudfordringer.

Med afsæt i disse forhold har ombudsmanden med temaet for 2022 ønsket at undersøge forholdene for nyindsatte varetægtsarrestanter med fokus på myndighedernes varetagelse af arrestanternes sikkerhed og vejledning om rettigheder mv.

3.2. Undersøgelsesmetode

Temaet blev undersøgt ved otte dobbelte tilsynsbesøg – først et besøg i en arrest og i forlængelse heraf et besøg i den politikreds, som arresten især modtager varetægtsarrestanter fra. På den måde kunne de oplysninger, som besøgsholdet havde indsamlet i arresthuset, bruges ved det efterfølgende besøg hos politiet.

I forbindelse med besøg i politikredsene foretog besøgsholdet også tilsyn med detention og venterum. Forhold, som blev afdækket ved disse tilsyn, er inddraget i rapporten i det omfang, de er relevante i forhold til temaet.

Før hvert besøg bad ombudsmanden ledelsen af arresten om at sende en række oplysninger og materiale til belysning af arrestens tilrettelæggelse af modtagelsen af nye indsatte, herunder eventuelle interne retningslinjer af betydning for arrestens modtagelsesprocedure. På samme måde blev ledelsen af den pågældende politikreds anmodet om at sende oplysninger og materiale om vejledning af anholdte og overdragelse af varetægtsarrestanter til kriminalforsorgen, f.eks. relevante actioncards.

Herudover bad ombudsmanden arresten og politiet om at sende sagsmateriale vedrørende fem varetægtsarrestanter, som for nylig var blevet overdraget fra politikredsen til arresten. Arresten blev desuden anmodet om at sende journalmateriale med sundhedsoplysninger for de fem arrestanters første dage i arresten.

Under tilsynsbesøgene havde besøgsholdene samtaler med ledelsen, ansatte, anholdte, indsatte og eventuelt besøgsvenner (i arresterne) om forhold af relevans for temaet.

Tilsynsbesøgene blev gennemført som led i ombudsmandens almindelige tilsynsvirksomhed efter ombudsmandslovens § 18 og som led i ombudsmandens arbejde med at forebygge, at personer, der er eller kan blive berøvet deres frihed, udsættes for f.eks. umenneskelig eller nedværdigende behandling, jf. den valgfri protokol til FN's Konvention mod Tortur og Anden Grusom, Umenneskelig eller Nedværdigende Behandling eller Straf ("OPCAT").

Ombudsmandens arbejde med at forebygge nedværdigende behandling mv. i henhold til protokollen udføres i samarbejde med Institut for Menneskerettigheder og DIGNITY – Dansk Institut Mod Tortur. Institut for Menneskerettigheder bidrager med menneskeretlig ekspertise. DIGNITY bidrager i samarbejdet med lægefaglig ekspertise. Det betyder bl.a., at personale med disse ekspertiser fra de to institutter deltager i planlægning og gennemførelse af samt opfølgning på tilsynsbesøg.

4. I kriminalforsorgens varetægt

4.1. Regler mv.

Varetægtsarrestanters forhold er først og fremmest reguleret i varetægtsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 173 af 31. januar 2022) og i

vejledningen til bekendtgørelsen (vejledning nr. 9074 af 31. januar 2022 (varetægtsvejledningen)).

Det fremgår af varetægtsbekendtgørelsen, at varetægtsarrestanter snarest efter at være anbragt i en institution skal vejledes om deres rettigheder, pligter og øvrige forhold under opholdet.

Herudover følger det af varetægtsbekendtgørelsen, at en varetægtsarrestant har ret til lægebehandling, herunder tilkald af egen læge, og anden sundhedsmæssig bistand efter reglerne i bekendtgørelse om sundhedsmæssig bistand til indsatte i kriminalforsorgens institutioner (bekendtgørelse nr. 965 af 22. juni 2022).

Af den sidstnævnte bekendtgørelse fremgår det, at kriminalforsorgsområdet snarest muligt efter indsættelsen skal give den indsatte en generel orientering om sundhedsordningen i institutionen og mundtligt tilbyde den indsatte en samtale med en læge eller sygeplejerske, der er tilknyttet kriminalforsorgsområdet. Dette gælder dog ikke, hvis opholdet må antages at blive ganske kortvarigt, eller den indsatte er overført fra en anden af kriminalforsorgens institutioner, hvor den pågældende har fået tilbud om samtale med en læge eller sygeplejerske.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har udsendt et cirkulære om udarbejdelse af handleplaner i kriminalforsorgen (cirkulære nr. 9741 af 28. juni 2022; handleplanscirkulæret) og en vejledning om udarbejdelse af handleplaner i kriminalforsorgen (handleplansvejledningen; vejledning nr. 9926 af 26. august 2022). Heri er det fastsat, at der skal udarbejdes handleplaner for varetægtsarrestanter, og at den første handleplan skal være oprettet senest syv hverdage efter indsættelsen. Kriminalforsorgens handleplaner skal udarbejdes i samarbejde med den indsatte.

4.2. De undersøgte forhold

Kriminalforsorgen har som nævnt ovenfor under afsnit 3.1 indført en procedure for modtagelse af nye indsatte. Modtagelsesproceduren blev indført i landets fængsler i 2015 og er herefter tilpasset forholdene i arresterne.

Proceduren forudsætter, at arresterne gennemfører følgende tre skridt:

1. Modtagelsessamtale
2. Afdækning af psykiatriske forhold
3. Etablering af myndighedssamarbejde (handleplan).

I lyset af de relevante regler og retningslinjer undersøgte ombudsmandens besøgshold, om – og hvordan – modtagelsesproceduren var implementeret i de besøgte arrester, og hvordan arresten i øvrigt vejledte nye indsatte om deres rettigheder mv.

Herudover undersøgte ombudsmandens besøgshold arresternes praksis i forhold til at informere nye indsatte om arrestens sundhedsbetjening og øvrige sundhedsmæssige forhold af betydning for nye indsatte, herunder navnlig nyindsatte varetægtsarrestanter.

Ombudsmandens besøgshold havde også fokus på, om arresterne gør brug af tolkebistand i relevant omfang ved modtagelse af udlændinge.

Endelig undersøgte ombudsmanden, hvordan arresterne får relevante oplysninger fra politiet ved overdragelse af nye varetægtsarrestanter. Resultatet af denne del af undersøgelsen fremgår af pkt. 5.4. nedenfor om politiets overdragelse af anholdte til kriminalforsorgen.

4.3. Modtagelsessamtale og vejledning om rettigheder mv.

4.3.1. Grundlaget for undersøgelsen

Som nævnt fremgår det af varetægtsbekendtgørelsen og af den tilhørende vejledning, at varetægtsarrestanter snarest efter at være anbragt i en institution i kriminalforsorgen skal vejledes om deres rettigheder, pligter og øvrige forhold under opholdet.

Ifølge kriminalforsorgens modtagelsesprocedure skal der inden for det første døgn efter indsættelsen afholdes en modtagelsessamtale. Formålet med modtagelsessamtalen er at afdække, om den indsatte har akutte problemer, der skal varetages umiddelbart efter indsættelsen, f.eks. vedrørende børn, husdyr, arbejde, uddannelse, helbred eller misbrug mv. I forbindelse med samtalen afdækkes også den indsattes umiddelbare psykiske tilstand, se nærmere om dette under pkt. 4.4 nedenfor. Der foretages desuden en sikkerhedsvurdering, hvor bl.a. tilknytning til bestemte grupperinger og bander og forhold under eventuelle tidligere fængslinger kan indgå.

Centrale oplysninger fra modtagelsessamtalen skal føres ind i et særligt modul i kriminalforsorgens klientsystem, hvilket skal sikre, at samtalen mere systematisk dækker alle relevante forhold.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har udarbejdet en folder, "Information om anholdelse og varetægtsfængsling", med vejledning om den retlige situation, anholdte og varetægtsfængslede befinder sig i, og med vejledning om bl.a. muligheden for at få besøg og for at kontakte pårørende, advokat og myndigheder mv.

Folderen er oversat til 16 sprog og skal ifølge varetægtsvejledningen udleveres til de indsatte ved indsættelsen. I tilknytning til kriminalforsorgens modtagelsesprocedure er der udarbejdet en standardtjekliste, hvori det indgår, at folderen udleveres til den nyindsatte på et relevant sprog.

Ved tilsynsbesøgene har navnlig ansatte i arresterne peget på, at nyindsatte varetægtsarrestanter har et stort fokus på deres situation og på akutte forhold, som skal varetages. Arrestanterne kan derfor ved ankomsten til arresten være mindre modtagelige for vejledning om rettigheder mv. under fængslingen.

Ombudsmandens besøgshold har derfor ved undersøgelsen generelt haft fokus på, om arresternes personale er opmærksomme på i relevant omfang at følge op på modtagelsessamtalen og den skriftlige vejledning om de indsattes rettigheder mv., herunder hvordan personalet sikrer, at de indsatte har de nødvendige informationer, om de indsatte bliver opfordret til at stille spørgsmål o.lign.

I varetægtsvejledningen er det endvidere forudsat, at der ved modtagelsen af varetægtsarrestanten udleveres en kort og overskuelig skriftlig orientering om institutionen. Ombudsmandens besøgshold undersøgte i den forbindelse, om nyindsatte får vejledning om og kendskab til arrestens husorden mv. med henblik på at kunne orientere sig om relevante forhold samt rettigheder og pligter i arresten.

Endelig undersøgte ombudsmandens besøgshold, om arresterne sikrer, at arrestanter med sproglige udfordringer, herunder udlændinge, forstår vejledningen ved modtagelsen.

4.3.2. Resultaterne af undersøgelsen

Undersøgelsen har vist, at det er en fast indarbejdet praksis hos arresterne, at en fængselsbetjent gennemfører en modtagelsessamtale med den indsatte inden for det første døgn efter indsættelsen.

Generelt har personalet i arresterne desuden fokus på løbende at vejlede nye indsatte, herunder varetægtsarrestanter, om deres muligheder for at gøre brug af rettigheder og om forholdene i arresten. Personalet understøtter samtidig de indsattes brug af rettighederne, f.eks. ved at hjælpe de indsatte med at få kontakt til arbejdsgiver og pårørende, herunder få iværksat tiltag med henblik på at få besøg. Som udgangspunkt er personalet også opmærksom på at hjælpe nye indsatte med i praksis at gøre brug af mulighederne i arresten for at være i fællesskab med andre indsatte, dyrke motion mm.

I nogle tilfælde kunne det dog ved samtaler med indsatte konstateres, at de indsatte selv havde skullet være opsøgende for at få informationer om deres rettigheder mv., herunder at de indsatte havde måttet søge oplysninger om forholdene i arresten ved at spørge andre indsatte.

I tre arrester blev ledelsen anbefalet at sikre et fortsat fokus på, at indsatte i forbindelse med modtagelsen vejledes tilstrækkeligt om deres rettigheder mv.

Det var besøgsholdenes indtryk, at nyindsatte generelt blev vejledt på en overskuelig måde om de vigtigste forhold i arresterne. En central del af dette er, at nye indsatte får kendskab til arrestens husorden, i første omgang typisk i form af en mere kortfattet og overskuelig oversigt ("pixi-husorden" el.lign.).

I forhold til to arrester har ombudsmanden afgivet anbefalinger om at sikre, at indsatte ved modtagelsen får kendskab til arrestens husorden, og at husordenen er tilgængelig for alle indsatte.

I forhold til tre arrester blev det anbefalet, at husordenen, herunder den korte oversigtlige husorden, bliver oversat til relevante sprog.

På baggrund af undersøgelsen er det i øvrigt besøgsholdenes opfattelse, at arresterne har fokus på at afhjælpe sproglige barrierer og i vidt omfang inddrager tolkebistand, når der er behov for det.

Ved tre besøg har ombudsmanden dog anbefalet, at arresten sikrer brug af tolk i nødvendigt omfang, herunder ved modtagelsessamtaler.

De forhold, der er konstateret ved undersøgelsen af arresternes vejledning af nye indsatte, har samlet set ført til, at ombudsmanden generelt anbefaler, at kriminalforsorgen sikrer en fortsat opmærksomhed på, at nye indsatte i forbindelse med modtagelsen vejledes tilstrækkeligt om deres rettigheder mv.

4.4. Afdækning af psykiatriske forhold

Som led i kriminalforsorgens modtagelsesprocedure skal arresterne inden for det første døgn efter indsættelsen foretage en afdækning af nye indsattes psykiatriske forhold.

Afdækningen foretages typisk af en fængselsbetjent i forbindelse med modtagelsessamtalen, som er beskrevet ovenfor. Den forudsætter, at fængselsbetjenten stiller spørgsmål om den indsattes tidligere kontakt med psykiatrien og om eventuelle tanker om selvmord eller selvskade.

Med undtagelse af Vestre Fængsel, som er landets største arresthus, viste undersøgelsen, at fængselsbetjente udførte denne opgave uden nærmere forudgående vejledning og i vidt omfang uden supervision.

I forhold til to arrester har ombudsmanden derfor anbefalet, at personalet modtager vejledning eller undervisning om afdækning af psykiatriske forhold, herunder selvmordstanker, ved modtagelsen af nye indsatte. I forhold til yderligere fem arrester er dette efter drøftelse med arrestens ledelse fremhævet som et forhold, arresten skal være opmærksom på.

Ombudsmanden anbefaler generelt, at kriminalforsorgen sikrer, at personalet modtager vejledning eller undervisning om afdækning af psykiatriske forhold, herunder selvmordstanker, ved modtagelsen af nye indsatte.

4.5. Etablering af myndighedssamarbejde (handleplan)

Som nævnt ovenfor under pkt. 4.1 skal der ifølge handleplanscirkulæret oprettes en handleplan for indsatte inden for syv hverdage efter indsættelsen i arresten. I overensstemmelse hermed følger det af kriminalforsorgens modtagelsesprocedure, at der inden for syv hverdage skal ske en afdækning af den indsatte's behovsområder.

Ifølge kriminalforsorgens modtagelsesprocedure skal der etableres et samarbejde mellem de relevante myndigheder inden for 10 hverdage efter indsættelsen. Det sker som udgangspunkt ved, at en sagsbehandler i arresten retter telefonisk henvendelse til den relevante kommune.

Gennemgående viste undersøgelsen, at arresternes praksis på dette punkt er velfungerende og i overensstemmelse med relevante regler og retningslinjer.

Forholdene gav derfor kun anledning til få konkrete anbefalinger. I forhold til én arrest har ombudsmanden anbefalet, at det sikres, at fristerne for oprettelse af handleplaner bliver overholdt. I to arrester var der spørgsmål om de indsatte's kendskab til deres handleplaners indhold, herunder i tilfælde hvor handleplanen ikke blev udleveret til den indsatte. Det blev i forhold til de to arrester anbefalet, at de skulle overveje, hvordan det sikres, at den indsatte har kendskab til handleplanen.

4.6. Sundhedsmæssige forhold ved modtagelsen af nye indsatte

4.6.1. Nyindsatte's kontakt med sundhedspersonale

De besøgte arrester havde alle en ordning, som indebar, at nye indsatte fik tilbud om at blive tilset af en sygeplejerske i løbet af de første døgn efter indsættelsen. I den forbindelse fik de indsatte en generel orientering om sundhedsbetjeningen i arresten.

Arresternes praksis var dermed i overensstemmelse med reglerne om, at nyindsatte snarest muligt efter indsættelsen skal have en generel orientering

om sundhedsordningen og tilbydes en samtale med en læge eller sygeplejerske inden for kriminalforsorgen.

Udover det skriftlige journalmateriale om fem nyindsatte, som ombudsmanden havde bedt om som led i undersøgelsen, blev de besøgte arrester også bedt om at registrere, hvor mange nyindsatte, der i en given periode var blevet henvist til arrestens læge eller til ekstern lægebehandling. De registrerede oplysninger viste, at nye indsatte i et vist omfang blev henvist til læge og speciallæge mv. Oplysningerne har ikke givet ombudsmanden anledning til bemærkninger eller til at foretage yderligere undersøgelser.

Ombudsmandens besøgshold havde ved undersøgelsen også fokus på, i hvilket omfang sundhedsbetjeningen gjorde brug af tolkebistand, og om man i stedet brugte f.eks. Google Translate eller inddrog medindsatte som "tolke" i forbindelse med afdækning af helbredsforhold.

Generelt er det besøgsholdenes opfattelse, at sundhedsbetjeningen ved kontakt med nyindsatte, herunder varetægtsarrestanter, gør brug af tolkebistand i relevant omfang, og at andre tiltag af den anførte karakter i sundhedsbetjeningen kun finder sted helt undtagelsesvist og i ganske særlige situationer.

Generelt er det desuden besøgsholdenes vurdering, at sundhedspersonalet og det uniformerede personale har fokus på, at der i nødvendigt omfang udveksles oplysninger, som er relevante for de nyindsattes helbred og sikkerhed, herunder oplysninger om nyindsattes psykiatriske forhold, som afdækkes ved modtagelsessamtalen (se pkt. 4.4. ovenfor).

Undersøgelsen af de sundhedsmæssige forhold ved modtagelsen af nye indsatte har samlet set ikke givet ombudsmanden anledning til at afgive anbefalinger mv., som var relateret til temaet for undersøgelsen. Dog har ombudsmanden over for to af de besøgte arrester anbefalet, at det sikres, at den sundhedsfaglige dokumentation overholder de formelle krav til journalføring.

4.6.2. Dokumentation ved mistanke om overgreb

Ombudsmandens besøgshold modtog i forbindelse med tilsyn i to arrester information og materiale om to tilfælde, hvor der var fremkommet oplysninger om mulige overgreb fra politiets side i forbindelse med anholdelsen, før den indsatte blev anbragt i arresten.

Oplysningerne og dokumentationen i de to sager gav anledning til, at besøgsholdene i flere arrester undersøgte kriminalforsorgens, herunder navnlig sundhedsbetjeningens, dokumentation samt sikring af medicinske spor og beviser, hvis der fremkom oplysninger om mulige overgreb på en

person, mens den pågældende havde befundet sig i politiets eller kriminalforsorgens varetægt.

Arresternes oplysninger indikerer, at der ikke er en fast praksis eller procedure el.lign. for, hvordan arresternes sundhedsbetjening håndterer sådanne forhold. Spørgsmålet vil indgå i drøftelserne af relevante generelle forhold med Direktoratet for Kriminalforsorgen som opfølgning på tilsynsbesøgene.

5. I politiets varetægt

5.1. Regler mv.

Justitsministeriet har udstedt en cirkulæreskrivelse (cirkulæreskrivelse nr. 9155 af 18. marts 2010) til politi og anklagemyndighed om anholdtes ret til underretning af pårørende mv., kontakt til advokat og nationale repræsentation samt adgang til læge.

Cirkulæreskrivelsen indeholder retningslinjer for politiets vejledning af anholdte om deres rettigheder, se nærmere under pkt. 5.2.1 nedenfor om grundlaget for undersøgelsen af politiets praksis. For anholdte, som er sigtet af politiet, supplerer cirkulæreskrivelsens regler om kontakt til en advokat bekendtgørelse nr. 467 af 26. september 1978 om vejledning af sigtede om adgangen til at begære en forsvarer beskikket.

Endvidere har Rigspolitiet udarbejdet actioncards om udfyldelse af følgesedler for varetægtsarrestantsager, der beskriver, hvordan de enkelte punkter i følgesedlerne skal bruges. Følgesedlerne er fortrykte blanketter, som politiet og anklagemyndigheden udfylder digitalt eller manuelt, og som indeholder centrale oplysninger om den anholdte, herunder oplysninger af betydning for efterforskningen og den indsattes og personalets sikkerhed. Følgesedlerne følger den anholdte ved fremstilling i retten og ved overdragelsen til kriminalforsorgen. Rigspolitiets actioncards og politikredsens lokale retningslinjer og actioncards er indhentet og i relevant omfang inddraget i grundlaget for undersøgelsen.

5.2. Vejledning af anholdte

5.2.1. Grundlaget for undersøgelsen

I den nævnte cirkulæreskrivelse fra Justitsministeriet er det fastsat, at politiet skal vejlede anholdte om følgende forhold:

- Anholdtes adgang til at underrette pårørende mv. om anholdelsen
- Anholdtes adgang til at kontakte en advokat

- Anholdtes adgang til at få lægehjælp ved behov.

Udenlandske statsborgere skal også vejledes om adgangen til at kontakte deres lands ambassade eller konsulat. Af retningslinjerne fremgår det desuden, at vejledningen skal ske på et sprog, som den anholdte forstår.

Under tilsynsbesøgene i de otte politikredse blev det undersøgt, om politiet overholder denne vejledningspligt, og hvordan politiet understøtter, at de anholdte kan gøre brug af deres rettigheder.

5.2.2. Resultatet af undersøgelsen

Rigspolitiet har udarbejdet en folder, som indeholder vejledning om de forhold, der er nævnt i punktform ovenfor, og om mulighederne for at klage over politiet. Folderen findes på 12 sprog.

Besøgsholdenes samtaler med såvel ledelse som personale viste, at politiet udleverer vejledningen til alle anholdte som en del af en fast rutine. Besøgsholdene konstaterede, at der som regel lå eksemplarer af vejledningen på forskellige sprog ved modtagelseskranken på politistationerne (hvor alle anholdte bliver bragt ind).

Det fremgik af politiets oplysninger, at politiet gør brug af tolkebistand efter behov, enten i form af telefontolkning eller ved tolkens personlige fremmøde. Tolkning sker ofte på et tidligt tidspunkt, i nogle tilfælde allerede i patruljevognen efter anholdelse.

Endvidere er det besøgsholdenes generelle opfattelse, at politiet også i øvrigt bestræber sig på at gøre vejledningen forståelig for alle anholdte, herunder ved at gentage den skriftlige vejledning mundtligt og opfordre de anholdte til at stille spørgsmål.

Besøgsholdenes opfattelse af politiets håndtering af denne opgave blev støttet af udsagn fra indsatte i arresterne, som for nylig havde været i politiets varetægt.

Dokumenterne i de konkrete sager om anholdte, som ombudsmanden havde modtaget før tilsynsbesøget, og supplerende forklaringer fra ledelse og medarbejdere hos politiet viste, at politiets rapporter i vidt omfang udfyldes efter faste skabeloner. Det gælder også i forhold til politiets vejledning af anholdte. Politiets sagsbehandlingssystem fungerer på den måde som en form for tjekliste for politiets medarbejdere, med henblik på at relevante forhold dokumenteres. Sagsbehandlingssystemet giver dog mulighed for tilpasninger og tilføjelser på baggrund af de konkrete forhold i sagerne, hvilket besøgsholdene så mange eksempler på.

Besøgsholdene kunne konstatere forskelle mellem politikredsenes brug af sagsbehandlingssystemet til at dokumentere vejledningen af anholdte. I nogle politikredse var vejledningen primært dokumenteret i fysiske dokumenter og ikke i det elektroniske sagsbehandlingssystem.

I enkelte politikredse kunne der desuden konstateres tilfælde, hvor vejledningen slet ikke var dokumenteret i sagsmaterialet. I forhold til én politikreds anbefalede ombudsmanden at sikre, at det blev dokumenteret, at den anholdte er vejledt om sine rettigheder, mens det i forhold til to politikredse blev fremhævet som et forhold, politikredsen skulle være opmærksom på.

Kun i en enkelt politikreds kunne ombudsmandens besøgshold blive i tvivl om, hvorvidt politiet i alle tilfælde var opmærksom på at sikre tilstrækkelig vejledning af anholdte om deres rettigheder, særligt når der var tale om gengangere, som tidligere var blevet anholdt. I nogle af de gennemgåede sager fra samme politikreds manglede desuden dokumentation for vejledningen. Ombudsmanden afgav i dette tilfælde en anbefaling om at sikre, at den anholdte bliver vejledt om sine rettigheder mv., og at dette dokumenteres.

5.3. Sundhedsmæssige forhold

På baggrund af undersøgelsen er det ombudsmandens vurdering, at politiet generelt sikrer, at der bliver rekvireret rettidig lægefaglig bistand til anholdte med klager over eller symptomer på sygdom, der kan kræve akut sundhedsbistand.

5.4. Politiets overdragelse af anholdte til kriminalforsorgen

Det er besøgsholdenes indtryk, at der gennemgående er et godt samarbejde mellem politiet og kriminalforsorgen om nye varetægtsarrestanters forhold.

Rigspolitiet har som nævnt under pkt. 5.1. ovenfor udarbejdet følgesedler, som skal følge den anholdte, når denne overgives til andre myndigheder. En af disse følgesedler er beregnet til at følge anholdte, der skal fremstilles i grundlovsforhør, og som kan blive varetægtsfængslet og anbragt i kriminalforsorgen.

I følgesedlen er det under punktet "Oplysninger om særlige forhold" angivet i parentes, at politiet skal udfylde oplysninger om "sygdom, selvmordsrisiko, mv." Formålet hermed er, at sådanne centrale oplysninger er noteret synligt for myndigheder, som skal modtage den anholdte, herunder kriminalforsorgen eller eventuelt psykiatrien.

Tilsynsbesøgene har generelt vist, at politiet udfylder følgesedlerne, og at arresterne via følgesedler og mundtlige oplysninger fra politiet får de nødvendige oplysninger om anholdte, herunder for at kunne tage vare på nyindsatte varetægtsarrestanters sikkerhed.

I enkelte tilfælde kunne besøgsholdene pege på helbredsmæssige forhold eller viden om selvmordsrisiko, som fremgik af de sager, som besøgsholdet havde gennemgået før besøget, men som ikke fremgik af de konkrete følgesedler i sagerne. De undersøgte forhold har ikke ført til anbefalinger, men over for to politikredse er det påpeget, at politiet bør være opmærksom på at sikre, at alle relevante oplysninger følger en anholdt ved overdragelse til kriminalforsorgen. At der ikke blev afgivet anbefalinger i forhold til de konkrete politikredse skyldtes bl.a., at der allerede var iværksat tiltag med henblik på at sikre, at sådanne oplysninger blev noteret på følgesedlen, og at besøgsholdene på baggrund af oplysninger fra politiet og den samarbejdende arrest kunne lægge til grund, at oplysninger af denne karakter blev mundtligt videregivet til den modtagende myndighed.

5.5. Anbringelse af anholdte i detention og venterum

5.5.1. Regler

Med hjemmel i politiloven er der fastsat regler om detentionsanbringelse i detentionsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 988 af 6. oktober 2004) og i detentionskundgørelsen (Rigspolitiets kundgørelse A II nr. 55 af 2. februar 2006 om anbringelse af berusede personer i politiets detentioner).

Reglerne i detentionsbekendtgørelsen finder dog ikke anvendelse, hvis detentionen undtagelsesvis anvendes til anbringelse af ikke-berusede personer. Rigspolitiet har i en rundskrivelse af 12. januar 2011 angivet retningslinjer for politiets anvendelse af detention og venterum til anbringelse af anholdte.

5.5.2. Anbringelse i venterum

En anholdt anbringes i venterum på politistationen i tidsrum, hvor den anholdte f.eks. afventer afhøring og fremstilling i retten eller eventuelt derefter afventer overførsel til varetægtsfængsling.

Det er i Rigspolitiets retningslinjer forudsat, at anholdte kun kortvarigt bliver anbragt i venterum. De oplysninger, som besøgsholdene modtog fra politiet, bekræftede, at det er tilfældet.

Tilsynene i venterum på de otte besøgte politistationer gav ikke anledning til tiltag af generel betydning for undersøgelsens tema om forholdene for anholdte og eventuelle senere varetægtsarrestanter.

5.5.3. Anbringelse i detention

Som udgangspunkt bliver kun personer, der er påvirkede af alkohol eller euforiserende stoffer mv., anbragt i detentionen – og kun hvis den pågældende er til fare for sig selv eller andre, eller hvis hensynet til at opretholde den offentlige orden og sikkerhed kræver det.

Anholdte, som skal afhøres og eventuelt fremstilles i retten, anbringes i stedet i venterum. Ved længere ophold, herunder med overnatning, anbringes anholdte som udgangspunkt i en arrest.

Anholdte, som ved anholdelsen er påvirkede af alkohol eller euforiserende stoffer mv., kan dog indledningsvist blive anbragt i detentionen og på et senere tidspunkt derefter overgå til at være anbragt i venterum med henblik på afhøring og eventuelt fremstilling i retten mv.

Der er ikke en seng i et detentionslokale, så den anholdte må ved eventuel overnatning i givet fald sove med et tæppe på en madras på gulvet. Der er desuden risiko for at blive forstyrret, fordi der kan blive bragt nye anholdte eller tilbageholdte berusere ind i detentionen i løbet af natten.

Detentioner er forudsat kun undtagelsesvis at blive brugt til personer, der ikke er berusede. De er således ikke indrettet til almindelig overnatning for anholdte. Imidlertid konstaterede besøgsholdene i flere politikredse, at det jævnligt skete, at anholdte, som ikke var påvirkede, overnattede i et detentionslokale, fordi arresterne ikke havde kapacitet til at modtage den anholdte på grund af overbelægning.

Besøgsholdene kunne i den forbindelse også konstatere, at en afledt konsekvens af den nævnte problemstilling syntes at være, at anholdte, som havde været anbragt i en detention, fordi der ikke var plads i en arrest, i nogle tilfælde fik udleveret folderen "Hvor går du hen, når du går ud", selv om den indeholder oplysninger, som kun er relevante for detentionsanbragte berusere mv. Omvendt kunne besøgsholdene konstatere, at detentionsanbragte berusere mv. i nogle tilfælde fik udleveret Rigspolitiets folder, som er udarbejdet med henblik på vejledning af anholdte.

Brugen af detentionslokaler til overnatning for anholdte og spørgsmålet om at sikre korrekt vejledning vil som nævnt ovenfor under afsnit 2 blive drøftet på møder med de overordnede myndigheder i politiet og kriminalforsorgen.

Forholdene vedrørende detentioner gav ikke i øvrigt anledning til tiltag over for de besøgte politikredse.

Med venlig hilsen

Niels Fenger